

ÎNGRIJIRI SPECIALE ACORDATE PACIENȚILOR DE CĂTRE ASISTENȚII MEDICALI

**MANUAL
PENTRU COLEGIILE ȘI ȘCOLILE POSTLICEALE SANITARE**

**Sub redacția
Lucreția TITIRCĂ**

Editura VIAȚA MEDICALĂ ROMÂNEASCĂ

Cuprins

Cuvânt înainte – Lucreția Titircă	5
Prefață la ediția I – dr. Mihail Mihailide	6
Îngrijirea pacienților cu afecțiuni/deficiențe ale aparatului locomotor (Gherghinica Gal, Monica Seucea)	7
Noțiuni de anatomia și fiziologia aparatului locomotor	7
Educația pacientului pentru prevenirea afecțiunilor locomotorii	8
Evaluarea morfo-funcțională a aparatului locomotor	9
Particularități de îngrijire a pacientului cu afecțiuni ale aparatului locomotor	16
Pacienți cu traumatisme	23
Pacienți imobilizați în aparat gipsat	25
Pacienți cu extensie, tracțiune	28
Pacienți cu amputație	29
Pacienți cu ruptură musculară	30
Pacienți cu osteoporoză	30
Pacienți cu TBC osteo-articular	30
Pacienți cu osteopatie deformantă	31
Tendinita	32
Îngrijirea pacientului cu afecțiuni/deficiențe ale aparatului respirator (Gherghinica Gal, Monica Seucea)	34
Noțiuni de anatomia și fiziologia aparatului respirator	34
Educația pacientului pentru prevenirea afecțiunilor respiratorii	36
Evaluarea morfo-funcțională a aparatului respirator	36
Semne și simptome posibile în afecțiuni ale aparatului respirator	37
Îngrijirea pacientului cu insuficiență respiratorie acută	39
Îngrijirea pacientului cu astm bronșic	40
Îngrijirea pacientului cu pneumonie bacteriană acută	42
Îngrijirea pacientului cu bronșiectazie	44
Îngrijirea pacientului cu pleurezie	46
Îngrijirea pacientului cu afecțiuni/deficiențe ale aparatului cardiovascular (Gherghinica Gal, Monica Seucea)	49
Noțiuni de anatomia și fiziologia aparatului cardiovascular	49
Educația pacientului pentru prevenirea afecțiunilor cardiovasculare	50
Evaluarea morfo-funcțională a aparatului cardiovascular	51

Semne și simptome posibile în afecțiunile aparatului cardiovascular	53
Îngrijirea pacientului cu infarct miocardic acut	53
Îngrijirea pacientului cu endocardită infecțioasă	57
Îngrijirea pacientului cu pericardită acută	59
Îngrijirea pacientului cu hipertensiune arterială	60
Îngrijirea pacientului cu afecțiuni ale arterelor periferice	62
Îngrijirea pacientului cu afecțiuni ale venelor	65
Îngrijirea pacienților cu afecțiuni ale aparatului digestiv și ale glandelor anexe (Elena Dorobanțu)	69
Locul temei în cadrul programei de nursing	69
Obiective generale ale temei	69
Organizarea și desfășurarea lecției	70
Evaluarea rezultatelor se va realiza prin diferite procedee	72
Noțiuni de anatomie și fiziologie	74
Educația pentru sănătate a populației; măsuri de prevenire a bolilor digestive	75
Evaluarea morfo-funcțională a aparatului digestiv și glandelor anexe	76
Manifestări de dependență (semne și simptome posibile)	76
Îngrijirea pacienților cu afecțiuni digestive tratate medical	79
Îngrijirea pacientului cu stomatită	79
Îngrijirea pacientului cu boală ulceroasă	80
Îngrijirea pacientului cu enterocolită	83
Îngrijirea pacientului cu rectocolită hemoragică	84
Îngrijirea pacientului cu ciroză hepatică	85
Îngrijirea pacienților cu afecțiuni ale căilor biliare	87
Îngrijirea pacientului cu pancreatită acută	90
Particularități privind pregătirea preoperatorie în intervențiile chirurgicale asupra aparatului digestiv	91
Particularități de îngrijiri postoperatorii în intervențiile chirurgicale pe tubul digestiv și glandele anexe	92
Îngrijirea pacientului cu abdomen acut chirurgical netraumatic	94
Îngrijirea pacienților cu afecțiuni/deficiențe ale aparatului renal (Gherghinica Gal, Monica Seuceha)	96
Noțiuni de anatomie și fiziologie a aparatului renal	96
Educația pacientului pentru menținerea unei eliminări urinare adecvate și prevenirea afecțiunilor la nivelul aparatului renal	98
Evaluarea morfo-funcțională a aparatului renal	99
Semne și simptome posibile în afecțiunile renale	100
Îngrijirea pacientului cu insuficiență renală acută	101
Îngrijirea pacientului cu insuficiență renală cronică	104
Îngrijirea pacientului cu litiază renală	109
Îngrijirea pacientului cu glomerulonefrită acută difuză poststreptococică	112
Îngrijirea pacienților cu cistită	114
Îngrijirea pacientului cu pielonefrită acută	114
Îngrijirea pacientului cu traumatisme renale	116
Îngrijirea pacienților în stare gravă (Lucreția Titircă)	118
Manifestări de dependență	119
Intervențiile asistentei – cu rol propriu și delegat	124

Îngrijirea pacienților cu afecțiuni oftalmologice (Elena Dorobanțu)	131
Noțiuni de anatomie și fiziologie	131
Educația pentru sănătate, pentru prevenirea bolilor oculare	132
Evaluarea morfo-funcțională a ochiului și anexelor sale	133
Manifestări de dependență (semne și simptome posibile)	135
Îngrijirea pacienților cu vicii de refracție	136
Îngrijirea pacienților cu afecțiuni inflamatorii și infecții ale ochiului	137
Îngrijirea pacientului cu cataractă	140
Îngrijirea pacientului cu glaucom	141
Îngrijirea pacienților cu traumatisme ale ochiului și corpi străini intraoculari	143

Îngrijirea pacienților cu afecțiuni oto-rino-laringologice (Elena Dorobanțu)	146
Noțiuni de anatomie și fiziologie	146
Educația pentru sănătate pentru prevenirea bolilor oto-rino-laringologice	146
Evaluarea morfo-funcțională a organelor oto-rino-laringologice	147
Manifestări de dependență (semne și simptome posibile)	149
Îngrijirea pacienților cu afecțiuni ale urechii externe	150
Îngrijirea pacienților cu otită	152
Îngrijirea pacientului cu sindromul meniere	153
Îngrijirea pacienților cu infecții nazofaringiene, sinuzale și laringiene	154
Îngrijirea pacienților cu amigdalită	156
Îngrijirea pacientului cu vegetații adenoide	158
Îngrijirea pacientului cu epistaxis	160

Îngrijirea pacientelor cu afecțiuni ale aparatului genital (Florica Udma)	161
Noțiuni de anatomia și fiziologia aparatului genital feminin	161
Educația pentru sănătate a femeii	163
Explorări paraclinice și de laborator în ginecologie	167
Examinarea pacientei cu afecțiuni ginecologice	169
Îngrijirea pacientei cu inflamații genitale	174
Pacienta cu vulvovaginită	174
Pacienta cu boală inflamatorie pelvină	175
Îngrijirea pacientei cu prolaps genital	177
Îngrijirea pacientei cu afecțiuni tumorale ale aparatului genital	178
Particularități privind pregătirea preoperatorie și îngrijirile postoperatorii în afecțiuni ale aparatului genital feminin	180
Pregătirea preoperatorie	180
Pregătirea preoperatorie pentru intervențiile pe cale abdominală	183
Pregătirea preoperatorie pentru intervențiile pe cale joasă (vaginală sau perineală)	185
Îngrijirea postoperatorie	185
Prevenirea complicațiilor postoperatorii	188
Ghid pentru plan de îngrijire a bolnavei cu histerectomie	190
Ghid pentru întocmirea planului de îngrijire a bolnavei cu mastectomie	193

Îngrijiri acordate în obstetrică (Florica Udma)	196
Noțiuni elementare despre sarcină și naștere	196
Bazinul osos	196
Bazinul moale	197

Modificările morfo-funcționale ale organismului în timpul sarcinii	197
A. Modificări generale	197
B. Modificări locale	201
Investigații paraclinice în sarcină	203
Exame de laborator	203
Investigații ultrasonice	203
Exame radiologice	204
Examenul lichidului amniotic	204
Consultația prenatală	204
Prima consultație prenatală	205
Supravegherea gravidei cu sarcină normală	206
Gravida cu sarcină normală în primul trimestru	206
Gravida cu sarcină normală în trimestrul II	208
Gravida cu sarcină normală în trimestrul III	210
Gravida la termen	212
Gravida în travaliu – asistarea nașterii	213
Îngrijiri acordate în lăuzie	216
Lăuza în primele două ore	216
Îngrijiri în lăuzia fiziologică	216
Îngrijirea și supravegherea gravidei cu sarcină patologică	218
Gravida cu risc obstetrical	218
Gravida cu disgravidie precoce	220
Gravida cu disgravidie tardivă	221
Gravida cu hemoragii în timpul sarcinii	222
Gravida cu iminență de avort	222
Gravida cu placentă praevia	223
Lăuza cu operație cezariană	223
Lăuzia patologică	225
Ghid pentru planul de îngrijire a gravidei	225
Îngrijiri în pediatrie. Creștere, dezvoltare, maturitate (Gherghinica Gal, Monica Seucea)	243
Definirea noțiunilor	243
Factori care influențează creșterea și dezvoltarea	243
Etapile creșterii și dezvoltării	244
Aspecte ale îngrijirii nou-născutului și sugarului	245
Aspecte ale îngrijirii copilului spitalizat	250
Îngrijirea pacienților cu boli infecto-contagioase (Lucreția Titircă)	253
Noțiuni de epidemiologie	253
I. Factori epidemiologici principali	253
II. Factori epidemiologici secundari	254
III. Formele de manifestare ale proceselor epidemiologice	255
Agenții infecțioși	255
Apărarea organismului față de infecții	256
Diagnosticul bolilor infecțioase	257
1. Date epidemiologice	258
2. Date clinice	258
3. Date de laborator	261
Recoltarea produselor biologice și patologice	263
Profilaxia și combaterea bolilor infecto-contagioase	264
1. Măsuri preventive față de sursa de infecție	265
2. Măsuri față de căile de transmitere	265

3. Măsuri pentru protecția masei receptive	268
a. Imunizarea activă (vaccinoprofilaxia)	268
b. Imunizarea pasivă	270
Administrarea serurilor	271
Administrarea imunoglobulinelor	274
Îngrijiri specifice în funcție de calea de transmitere	275
Îngrijirea pacienților cu afecțiuni transmise pe cale respiratorie	276
Măsuri ce trebuie luate pentru limitarea propagării bolilor infecțioase respiratorii	277
Îngrijirea pacienților cu scarlatină	277
Îngrijirea pacientului cu varicelă	280
Îngrijirea pacienților cu rujeolă	281
Îngrijirea pacienților cu afecțiuni transmise pe cale digestivă	283
Îngrijirea pacienților cu toxinfecții alimentare	284
Îngrijirea pacienților cu hepatită virală acută A	287
Îngrijirea pacientului cu afecțiuni/deficiențe dermatologice (Gherghinica Gal, Monica Seucea)	293
Noțiuni de anatomie și fiziologie a pielii	293
Educația sanitară pentru prevenirea afecțiunilor dermatologice	294
Particularități de îngrijire a pacientului cu afecțiuni dermatologice	294
Îngrijirea pacienților cu afecțiuni neurologice (Lucreția Titircă)	299
Noțiuni de anatomie și fiziologie a sistemului nervos	299
I. Sistemul nervos somatic	300
II. Sistemul nervos vegetativ	301
Educația pacientului cu afecțiuni neurologice	302
Evaluarea morfo-funcțională a sistemului nervos	302
Aprecierea stării neurologice	307
Examenul nervilor cranieni	310
Îngrijirea pacienților cu hipertensiune intracraniană (H.T.I.C.)	312
Îngrijirea pacienților cu tulburări comițiale – epilepsie	316
Îngrijirea pacienților cu boala Parkinson (paralizia agitată)	319
Îngrijirea pacienților cu tumori cerebrale	322
Îngrijiri preoperatorii – pacienți cu tumori cerebrale	324
Îngrijiri postoperatorii	324
Îngrijirea pacienților comatoși	327
Îngrijirea pacienților cu afecțiuni/deficiențe psihiatrice (Gherghinica Gal, Monica Seucea)	330
Educația sanitară pentru prevenirea bolilor psihice	330
Evaluarea funcțiilor psihice	330
Aspecte ale îngrijirii pacienților psihici	331
Îngrijirea pacienților cu afecțiuni reumatismale (Elena Dorobanțu)	340
Noțiuni introductive	340
Educația pentru sănătate în vederea prevenirii bolilor reumatismale	340
Evaluarea morfo-funcțională a aparatului locomotor	342
Manifestări de dependență (semne și simptome posibile)	343
Îngrijirea pacientului cu reumatism articular acut (RAA)	344
Îngrijirea pacientului cu poliartrită reumatoidă PR	347
Îngrijirea pacientului cu spondilită anchilozantă (anchilopoietică) (SA)	349
Îngrijirea pacientului cu reumatisme degenerative (artroze)	351

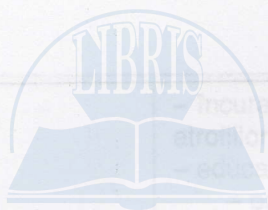
Metabolismul lipidelor	404
Metabolismul proteinelor	404
Educația pentru sănătate și prevenirea bolilor de nutriție și metabolism	404
Evaluarea metabolismului	405
Semne și simptome posibile în bolile de nutriție și metabolism	406
Îngrijirea pacientului cu obezitate	406
Îngrijirea pacientului cu sindrom de slăbire (subponderal)	408
Îngrijirea pacientului cu gută	410
Îngrijirea pacientului cu diabet zaharat	411
Educația pentru sănătate a populației privind prevenirea diabetului zaharat	411
Evaluarea funcțională	412
Plan de îngrijire a pacientului cu diabet zaharat	413
Îngrijirea persoanei vârstnice	
(Gherghinica Gal, Monica Seucea)	420
Educația vârstnicului pentru menținerea independenței	420
Particularități de îngrijire a persoanei vârstnice	421
Îngrijirea pacienților cu SIDA (sindromul de imunodeficiență dobândită) (Lucreția Titircă)	425
Îngrijirea pacientului în faza terminală (Gherghinica Gal, Monica Seucea)	430
Aspecte ale îngrijirii pacientului în faza terminală și în doliu	431
Plan de îngrijire (I) a unui pacient cu multiple afecțiuni în STI	434
Ghid de îngrijire	434
Plan de îngrijire (II)	447
Postfață	454
Bibliografie	455

Tiparul executat la

S.C. LUMINA TIPO s.r.l.

str. Luigi Galvani nr. 20 bis, sect. 2, București

Tel./Fax 211.32.60; Tel. 212.29.27

Îngrijirea pacientului cu afecțiuni/deficiențe ale aparatului respirator

NOȚIUNI DE ANATOMIA ȘI FIZIOLOGIA APARATULUI RESPIRATOR

Aparatul respirator este format din:

- căi extrapulmonare: cavitatea nazală, faringe, laringe, trahee, bronhii
- plămâni: drept și stâng

Structura plămânului:

- căi aeriene intrapulmonare (arbore bronșic)
- parenchim pulmonar
- rețea sanguină și limfatică
- rețea nervoasă Fig. 16

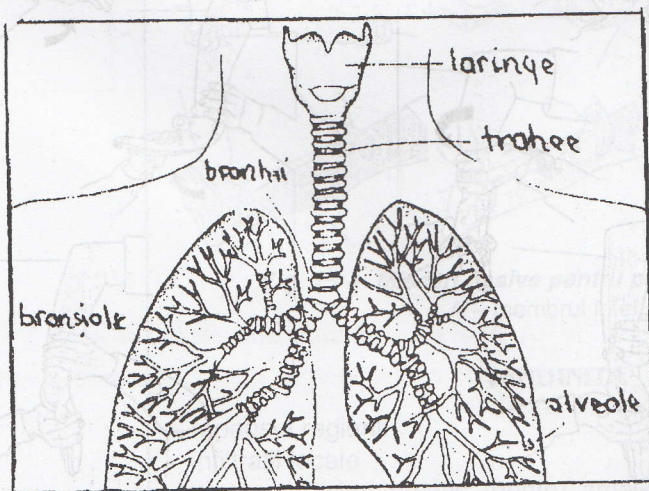

Fig. 16 – Structura
aparatului respirator

La exterior plămânul este învelit într-o membrană seroasă numită pleură.

Respirația este funcția prin care organismul ia din mediul extern oxigenul și elimină dioxidul de carbon. Fig. 17

Etapile respirației:

- etapa pulmonară
- etapa sanguină

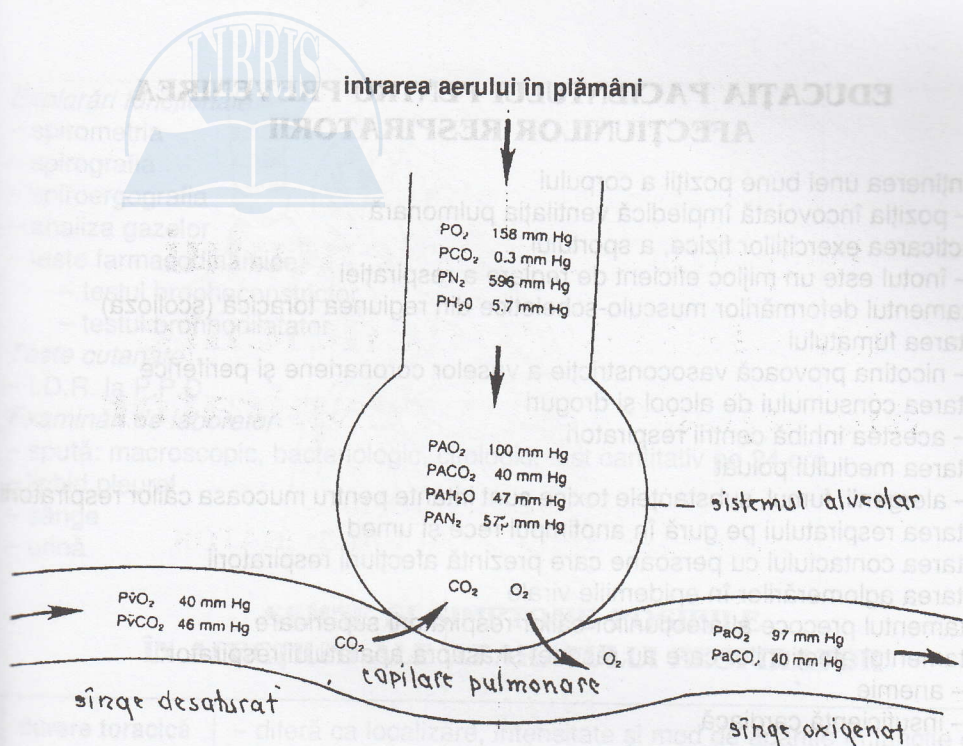

Fig. 17 – Presiunea gazelor în timpul respirației normale

– etapa circulatorie

– etapa tisulară

Organe care asigură respirația:

– scheletul cutiei toracice

– mușchii cutiei toracice

– diafragma

Mișcările respiratorii:

– inspirația

– expirația

Ventilația pulmonară:

– reprezintă circulația aerului prin căile respiratorii și plămâni (inspirație și expirație)

– depinde de frecvența mișcărilor respiratorii.

Capacitatea vitală (C.V.) reprezintă:

– volumul maxim de aer care poate fi eliminat din plămâni printr-o expirație maximă

după o inspirație maximă (profundă). C.V. reprezintă suma a trei volume: volum de aer

curent (V.C.), volumul de rezervă inspirator (V.R.I.) și volumul de rezervă expirator

(V.R.E.) – (vezi „Spirograma” – Breviar de Lucreția Titircă).

Volumul rezidual (V.R.) reprezintă:

– aerul care umple alveolele și care nu poate fi eliminat nici după o expirație forțată

Capacitatea pulmonară totală (C.P.T.) reprezintă:

– capacitatea vitală (C.V.) împreună cu volumul rezidual (V.R.)

EDUCAȚIA PACIENTULUI PENTRU PREVENIREA AFECȚIUNILOR RESPIRATORII

- menținerea unei bune poziții a corpului
 - poziția încovoiată împiedică ventilația pulmonară
- practicarea exercițiilor fizice, a sportului
 - înotul este un mijloc eficient de reglare a respirației
- tratamentul deformărilor musculo-scheletice din regiunea toracică (scolioza)
- evitarea fumatului
 - nicotina provoacă vasoconstricție a vaselor coronariene și periferice
- evitarea consumului de alcool și droguri
 - acestea inhibă centrul respirator
- evitarea mediului poluat
 - alergenii, fumul, substanțele toxice sunt iritante pentru mucoasa căilor respiratorii
- evitarea respiratului pe gură în anotimpul rece și umed
- evitarea contactului cu persoane care prezintă afecțiuni respiratorii
- evitarea aglomerărilor în epidemiile virale
- tratamentul precoce al afecțiunilor căilor respiratorii superioare
- tratamentul afecțiunilor care au răsunet și asupra aparatului respirator:
 - anemie
 - insuficiență cardiacă
 - infecții
- combaterea obezității
 - obezitatea duce la reducerea expansiunii cutiei toracice; obezii sunt receptivi la infecții respiratorii deoarece plămânii nu se dilată în întregime și secrețiile nu sunt mobilizate; în caz de imobilizare la pat prezintă risc crescut de pneumonie hipostatică.

EVALUAREA MORFO-FUNCȚIONALĂ A APARATULUI RESPIRATOR

Examen fizic

- inspecție: aspectul toracelui, mișcările celor două hemitorace, tipul respirației, culoarea tegumentelor, tiraj, bătaia ale aripilor nazale.
- percuție: sonoritate sau matitate pulmonară
- auscultație: murmur vezicular sau raluri, frecături pleurale

Examinări radiologice

- radiografie toracică
- radioscopie toracică
- angiografie pulmonară
- bronhografie
- tomografie

Examinări endoscopice

- bronhoscopia
- pleuroscopia

Examinări cu izotopi radioactivi

- scintigrafia pulmonară

Explorări funcționale

- spirometria
- spirografia
- spiroergografia
- analiza gazelor
- teste farmacodinamice
 - testul bronhoconstrictor
 - testul bronhodilatator

Teste cutanate

- I.D.R. la P.P.D.

Examinări de laborator

- spută: macroscopic, bacteriologic, citologic, test cantitativ pe 24 ore
- lichid pleural
- sânge
- urină

SEMNE ȘI SIMPTOME POSIBILE ÎN AFECȚIUNI ALE APARATULUI RESPIRATOR

durere toracică	– diferă ca localizare, intensitate și mod de apariție în funcție de: – regiunea afectată (schelet toracic, pleură, parenchim pulmonar) – întinderea leziunilor – nu exprimă întotdeauna o afecțiune la nivelul aparatului respirator – creează disconfort, perturbă somnul pacientului, limitează mișcărilor.
tuse	– poate fi uscată sau umedă – este un simptom dominant în unele afecțiuni respiratorii – diferă ca frecvență, mod de apariție (matinală, vesperală, în anumite poziții) – poate duce la epuizarea pacientului și la perturbarea somnului – în unele situații e necesară provocarea tusei pentru facilitarea eliminării secrețiilor
expectorație	– prezintă caracteristici diferite – examenul macroscopic și de laborator oferă informații referitoare la diagnostic și etiologie – reprezintă un produs patologic periculos pentru propagarea infecției Fig. 18
dispnee	– este consecința: – scăderii aportului de O_2 – creșterii CO_2

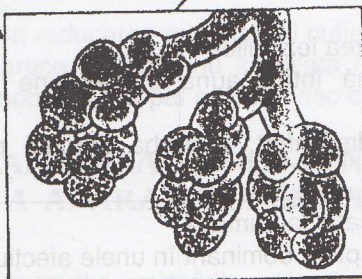

Fig. 18 – Acumularea secrețiilor în arborele bronșic

- comprimării organelor mediastinale (trahee, bronhii)
- obstrucției căilor respiratorii
- diferă în funcție de:
 - timpul respirator afectat
 - ritmul respirației
 - circumstanțe de apariție (efort, repaus)
- frecvent sugerează o afecțiune respiratorie
- poate fi însoțită de:
 - tiraj
 - cornaj
 - wheezing
 - bătăi ale aripilor nazale (la copii în special)
 - turgescența jugularelor
- determină anxietatea pacientului, intoleranță la efort, ortopnee

vomica	– poate fi unică sau fracțională (a nu se confunda cu sputa purulentă)
hemoptizie	– este dominantă în unele afecțiuni respiratorii
sughiț	– apare prin iritarea nervului frenic (pleurezii, tumori pulmonare)
	DE PRECIZAT: În afecțiunile respiratorii pot apărea manifestări clinice legate de: – scăderea aportului de O₂ – cianoză – tahicardie – H.T.A. – confuzie – delir – comă – creșterea CO₂ în sânge – transpirații abundente – cefalee – agitație – acidoză – prezența unui proces infecțios – frison – febră

ÎNGRIJIREA PACIENTULUI CU INSUFICIENȚĂ RESPIRATORIE ACUTĂ

Insuficiența respiratorie acută se caracterizează prin imposibilitatea plămânilor de a asigura oxigenarea sângelui și eliminarea CO₂.

Culegerea datelor	● <i>circumstanțe de apariție</i> – obstrucția căilor respiratorii superioare – bronhoalveolite de deglutiție – alterarea funcției centrului respirator – procese pulmonare și pleurale ● <i>manifestări de dependență</i> – dispnee – cianoză – modificarea amplitudinii mișcărilor respiratorii – tahicardie – durere toracică – transpirații abundente
--------------------------	--